

ศิลปะเยียวยาใจ ณ หมู่บ้านรอดันบาตู

มือที่อ่อนช้อยบรรจงวาดลวดลายลงบนเครื่องปั้นดินเผา ช่วยให้จิตใจที่ว้าวุ่นและหวาดกลัวอยู่ตลอดเวลา ได้รับการเยียวยา

จากผู้หญิงที่เคยมีครอบครัวที่อบอุ่น อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาพ่อแม่ลูก แต่วันหนึ่งกลับต้องสูญเสียเสาหลักของครอบครัว เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้พรากชีวิตหนึ่ง ที่เธอรัก อย่างไม่มีวันกลับมา ชีวิตผู้หญิงคนหนึ่งและครอบครัวที่เหลือไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป

ชีวิตหญิงหม้ายคนหนึ่งเริ่มต้นใหม่ที่ศูนย์ศิลปาชีพเซรามิกหรือโรงงานเครื่องปั้นดินเผา ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน รอดันบาตู หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า หมู่บ้านแม่หม้าย เป็นโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ช่วยเหลือครอบครัวของประชาชน ช่างราชการ พลเรือน ทหาร ตำรวจ ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมที่สูญเสียหัวหน้าครอบครัว

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นห่วงเป็นใยแม่หม้ายทุกคน ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมอย่างเท่าเทียมกัน ทรงพระราชทานบ้านให้หนึ่งหลัง ที่ดิน 2 ไร่ สำหรับเลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่นอน พัดลม ตู้เสื้อผ้า เครื่องครัวทุกอย่าง อีกทั้งยังทรงสร้างโรงงานเซรามิกและฟาร์มตัวอย่างให้ด้วย ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบได้มีอยู่มีกินกันทุกคน

การที่ผู้ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียเสาหลักของครอบครัวได้มาอยู่ด้วยกันในหมู่บ้านแห่งนี้ ทำให้จิตใจที่เคยรู้สึกโดดเดี่ยว เจ็บเหงา ไม่มีแรงที่จะก้าวเดินต่อไป พ้นคืนขึ้นมาได้ เพราะเมื่อคนที่เผชิญเหตุการณ์ที่คล้าย ๆ กันได้มาอยู่ด้วยกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ย่อมเข้าใจหัวอกเดียวกัน บรรยากาศที่เคยเศร้า ก็เปลี่ยนเป็นการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

นอกจากการได้พบเจอเพื่อนใหม่ ๆ ที่เข้าใจกัน ที่ทำให้สภาพจิตใจตัวเองดีขึ้นแล้ว ก็ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถทำให้จิตใจรู้สึกสงบ นั่นคือการวาดลวดลายลงบนเครื่องปั้นดินเผา เสน่ห์ของศิลปะสามารถช่วยเยียวยาใจที่บอบช้ำให้ฟื้นฟูขึ้นมาได้ เมื่อตั้งใจและจดจ่ออยู่ที่ลวดลายที่กำลังวาด ทำให้ลืมสิ่งทีว้าวุ่นใจในยามนั้นได้ และนี่ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงมองเห็น จึงได้สร้างหมู่บ้านรอดันบาตูและโรงงานเซรามิกแห่งนี้ขึ้นมา

นิชชะ คือราแม่ อายุ 64 ปี มีรูปร่างผอมและผิวดำ เป็นคน อ.เงาะไอร่อง จ.นราธิวาส เป็นหนึ่งในสมาชิกหมู่บ้านแม่หม้าย ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และเป็นหนึ่งในสมาชิกของโครงการศิลปาชีพเซรามิก ได้เล่าถึงเหตุการณ์สูญเสียสามีที่เป็นหัวหน้าครอบครัว และลูกสาวในระยะเวลาเพียง 2 ปี สองเหตุการณ์ในครั้งนั้น เจ้าตัวยังจำฝังใจไม่เคยลืม เธอเล่าด้วยสีหน้าที่เศร้าและน้ำตาคลอเบ้าอยู่ตลอดเวลาเมื่อพูดถึงเหตุการณ์นี้

เธอเล่าว่าเมื่อปี พ.ศ. 2548 ครั้งนั้นเธอมีอาชีพเร่ขายปลาที่สามี่ที่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้งคู่ได้เข้าไปขายปลาในกองพันทหาร แต่ก็ถูกกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบสั่งห้าม ไม่นานสามีก็โดนยิงที่เงาะไอร่อง วันนั้นก่อนเกิดเหตุ สามีได้บอกกับเธอว่าชีวิตเขาไม่ปลอดภัย จึงไม่ให้เธอไปขายปลาด้วยกันเหมือนทุกวัน ด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าเขาไม่อยู่ ก็ยังมีเธอที่อยู่ดูแลลูกได้

ชีวิตของบ้านนิชชะตอนนั้นมีแต่ความหวาดระแวง ไม่กล้าออกจากบ้านไปไหน จนวันหนึ่งลูกสาวคนโตได้กลับมาอยู่บ้าน เธอจึงรู้สึกอุ่นใจขึ้นมาบ้างที่ลูกสาวได้กลับมาอยู่เป็นเพื่อน จะได้มาช่วยดูแลน้อง ๆ ด้วย แต่แล้วก็เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้นอีกครั้งกับครอบครัวเมื่อปี 2549 ลูกสาวถูกยิงที่หน้าบ้านเสียชีวิต สาเหตุมาจากลูกสาวของเธอเป็นโฆษก อ.เงาะไอร่อง ที่พยายามให้พี่น้องชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเคลื่อนไหวชักชวนพี่น้องไทยมุสลิมสมัครเป็นทหารพราน ประจำพื้นที่ จ.นราธิวาส

การสูญเสียอีกครั้ง ในระยะเวลาห่างกันแค่หนึ่งปี ทำให้สภาพจิตใจของเธอแย่ไปกว่าเดิม ถึงขั้นเคยคิดตัดพ้อกับตัวเองว่าทำไมสามีและลูกต้องทิ้งเธอ ทำไมถึงไม่เอาเธอไปอยู่ด้วย หนักเข้าถึงขั้นคิดที่จะฆ่าตัวตาย

เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้แม่หม้ายคนหนึ่งต้องกลายเป็นเสาหลักของครอบครัวที่ต้องดูแลลูก 4 คน รายได้ไม่พอใช้จ่ายในบ้าน เธอจึงได้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแม่หม้ายจากคำชักชวนของตำรวจนายหนึ่ง

ปัจจุบันสภาพจิตใจของของ คุณป้าผู้นี้ดีขึ้นและสบายใจขึ้นมาก เพราะสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงโปรดให้ส่งแพทย์จากหาดใหญ่มาบำบัดจิตใจอยู่สองปี ประกอบกับการได้สร้างสรรค์ลวดลายบนเซรามิก คอยทำให้จิตใจจดจ่อกับงานปั้นที่อยู่ตรงหน้า ทำให้เธอผ่านช่วงเวลาอันสาหัสครั้งนี้ขึ้นมาได้

คุณป้าเริ่มต้นการวาดลวดลายจากศูนย์ เพราะไม่เคยทำมาก่อน โดยเริ่มจากการวาดลายง่าย ๆ จนตอนนี้ เธอสามารถวาดลวดลายยาก ๆ และสวยงามได้ การที่ได้มาวาดลวดลายบนเซรามิก ทำให้มีรายได้

ต่อวัน 150 บาท ก็นับว่าพออยู่ได้ เพราะที่นี้มีข้าวสาร ปลูกผักและเลี้ยงปลากินเอง เธอบอกทั้งทำยาว่า ชีวิตในรอบต้นบาตู ภายนอกก็ดูมีความสุขดี มีบางครั้งจะอดคิดถึงลูกคิดถึงบ้านไม่ได้

จारी เสนา เป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาสาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมด้าน เซรามิก จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้เข้ามาเป็นครูผู้สอนการทำเซรามิกให้กับคนใน หมู่บ้านแม่หม้าย เธอเล่าว่า การควบคุมคุณภาพการทำงาน อาจควบคุมไม่ค่อยได้สักเท่าไร เพราะไม่ได้ ใช้ตามเช่นระบบโรงงานทั่วไป อีกอย่างคือสมาชิกแต่ละคนก็อายุมากแล้ว ขั้นตอนงานหล่อจะเกิดความ ผิดพลาดบ่อยที่สุด บางครั้งก็จะมี ที่บิดเบี้ยวบ้าง แต่เมื่อเกิดการผิดพลาดแล้ว ก็จะต้องแก้ไขโดยการทำ เป็นน้ำดินใหม่

ครูจारीเล่าว่า ลายส่วนใหญ่ที่วาดบนเซรามิกจะเป็นลายนกเงือก ใบไม้สีทอง และเรือกอลและ เพราะนี่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนราธิวาส บางครั้งก็จะมีคนนำพวกเซรามิกไปออกบูธให้คนนอกได้ชื่น ชมและอุดหนุน

ครูของลูกศิษย์วัยอาวุโสผู้นี้บอกด้วยสีหน้ายิ้มแย้มว่าการที่เธอได้มาอยู่ที่นี่ ได้นำเอาความรู้ที่ตน เรียนมาสอนให้กับคนที่นี่ เธอรู้สึกดีมาก ๆ และการที่ได้มาใช้ชีวิตที่นี่ก็มีความสุขดี คนในหมู่บ้านนี้อยู่กัน อย่างพี่น้อง และมีอัธยาศัยดี

การได้มาลงพื้นที่ ณ หมู่บ้านรอบต้นบาตูในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงพระเมตตาของสมเด็จพระนาง เจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยผู้หญิงที่สูญเสียสามี ทรงสร้างโอกาสให้กลุ่มแม่หม้ายได้มีที่อยู่ ทำกิน ไม่เพียงแต่ทรงห่วงใยความเป็นอยู่เท่านั้น แต่พระองค์ยังคิดถึงสภาพจิตใจของผู้คนที่นี้อีกด้วย

สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือความเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว การเป็นผู้หญิงแกร่งของกลุ่มแม่หม้าย แน่นนอน ว่ากว่าจะแกร่งได้ขนาดนี้ พวกเธอต้องเผชิญกับสิ่งที่ยากลำบากมาก่อน ทั้งท้อแท้หมดหวัง แต่ปัญหา ทุกสิ่งจะผ่านพ้นได้ ถ้ามีความเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และพร้อมที่จะข้ามอุปสรรคนี้ได้

สิ่งที่ฉันประทับใจอย่างหนึ่งคือการได้เห็นสมาชิกในหมู่บ้านแม่หม้าย ทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและ ศาสนาอิสลาม ได้อยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง และมีการให้เกียรติและเคารพกฎเกณฑ์ของศาสนาอีกฝ่าย

วันนี้พวกเธอสามารถปรับตัวมาเป็นเสาหลักของครอบครัวได้แล้ว และมีความสุขที่ได้อยู่ตรงนี้ แต่
จะดีกว่านี้ไหม ถ้าตอนนี้เขาจะมีความสุขกับครอบครัวที่อบอุ่นของตัวเอง

.....

ผลงานการเขียนสารคดีที่ได้รับการคัดเลือกเป็นที่หนึ่งประจำกลุ่ม ๑ ในโครงการ
“ปั้นนักเขียน เปลี่ยนโฉมใหม่ชายแดนใต้ รุ่นที่ ๒ อนาคตชายแดนใต้ กำหนดได้ด้วยมือเรา”

นางสาวนุรฮายาตี อีแต

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา